

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

XXXII. De Ecclesijs, & Monasterijs Canonicoꝝ in Regnis Lusitaniæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

confanissima totius Ecclesie Toletanz traditione & illarum Breuariatum etiam autoribus, qui de vita S. theofonijsque ad tempora Pij V. scripserunt, monasterium Agalense non monachorum sed canonicorum regularium extitisse, verum coeferio fundamenti contrarie assertionis, quod in solo nomine Abbatis, vel monachi conditionem tam canonicis regularibus, quam monachi, Abbates habere consueverint, cum etiam nomine monachi vim nominis attendamus, & illius vim apud grauissimos autores in more positum, neque conueniat ipsis canonicis regularibus, vt lib. cap. 38. de ducimus: mirum sane videtur, Hispanos, qui tantam vim in suarum Ecclesiarum traditionibus constitunt, antiquissima traditione totius Ecclesie Toletanz inter Ecclesias Hispaniarum facile principis recepta per annos circiter quingentos, nimirum ab ipsa Ecclesia recitata, quod accidit ante annum circiter 1080. sique ad Pium V. qui obiit anno 1472. eadem non possit habita, contrariam sententiam amplecti, nullo alio fundamento nixo, nisi quod S. theofonius monachum dictum inueniunt, quod tam infirmum est, vt vix dignum sit in illius infirmitate consistenda laborare. Verum de S. theofonio, & illius instituto sermo forsan redibit.

I. Ecclesia Valentina olim Episcopalis, nunc Metropolitana canonicorum regularium fuisse conuenitur non solum ex Catalogo Ioannis de Nigranilla, verum etiam ex officio proprio D. Patris Augustini, quod more canonicorum regularium etiam nunc recitatur teste Io. Trullo lib. de Canonicis, cap. 3. num. 3. In Ciuitate Valentinensi monasterium canonicorum regularium quod vocatur S. Mariz de Las Dueñas. In Metropoli Valentina est aliud monasterium canonicorum S. Christophori.

In Vegellensi Diocesi Provincie Tarraconensis est monasterium S. Vincentij de Cardona. Item aliud monasterium Agerense nuncupatum. Item aliud monasterium S. Mariz de Sollona, omnia canonicorum regularium, ex libro Taxarum Apollolicarum.

Adde tandem ex Nauarro in Comm. 2. de Regularibus, presertim no. 17. & 22. plures Ecclesias cum Cathedralibus, cum Collegiatis & monasteria canonicorum regularium in Regno Aragonum, Castelle, Nauarre, & Lusitaniz fuisse, quae ad sua vltima tempora per canonicos regulares regebantur, istorum nomina non ponat, & quidem alia innumera canonicorum regularium collegia per omnes Hispanias olim extitisse, quae nunc in collegiatis secularibus fuerunt conuersa, ostendunt dignitates Abbatum, vel Priorum in eisdem Ecclesijs postea recentis, quae certe non nisi ex regularibus ad secularibus sunt derivatae, neque vllam Ecclesiam reperire licebit, quae ante annos quadringentos eiusmodi dignitatibus fuerit insignita, quae non fuerit regularis. Vnde audiendus non est in hoc Doctus Franciscus de Pisa dum lib. 2. Historiz Toletanz contra Arnoldum Vion affirmat consuetum esse apud Hispanos, multos collegiatarum Praelatos, & etiam aliarum Ecclesiarum Parochos Abbates nuncupari: id enim (si de titulo vero agitur, non de vulgi nuncupatione) verum non est, nisi de Ecclesijs quae ab institutione fuerant Regulares, vt capite statim sequenti ex Codice vetustissimo, in Archivo Sancti Crucis Colimbriensis seruatore euidenter ostendemus.

CAPVT TRIGESIMVM SECVNDVM.

De Ecclesijs, & Monasterijs Canonicorum Regularium Provinciae Lusitaniae.

I. N Regno Lusitaniae vetustissimam extitisse propagationem clericorum canonicorum, quos regulares dicimus, & in exordio nascentis Ecclesiae per Beati Iacobi Apostoli discipulos inchoatam, vetus & constans illius provinciae est traditio: nam quemadmodum ipse beatissimus Apostolus sanctum Athanasium Casaraugustanum, ita beatus Petrus Bracharensem in Lusitania Episcopos ordinauit, quos eisdem legibus, & institutis cum suis presbyteris, & clericis viuere praecipit. Confirmant hanc traditionem Ecclesiae canonicorum regularium vetustissimas, quas omnes ante annos quingentos, vel sexcentos sub canonica distinctione, & sub beati Augustini Regula vixisse, antiquarum tabularum, & monumenta produunt. Cuiusmodi fuerunt Portugallensis, Bracharensis, quae in provincia Lusitana primatum tenet, Colimbriensis, Vlyssiponenfis, Lirinenfis, & aliae Nam Portugallensem Ecclesiam canonicos regulariter, & sub D. Patris Augustini Regula vique ad annum 1185. habuisse, probat liber vetustus in eius Ecclesiae Cartophylacis seruatus, qui Censuale nuncupatur, in quo quidem parte sexta titulo de Diuisionibus inter Episcopum & capitulum fol. 130 haec habes: *est martem D. Ferdinandi Martini Episcopi Portugallensis. qui obiit era 1223. sexta idus Decembru, fuit electus in Ecclesia Portugallensi Martinus Petri Decanus Bracharensis, & postquam fuit Episcopus factus, instituit in eadem Ecclesia monaster quatuor dignitates, scilicet Decaniam, Cantoriam, Sibolastiam, Thesaurariam. Nondum erant in eadem Ecclesia supradicta dignitates: sed erant omnes regulares sub regula sancti Augustini, dormientes in vna domo, comedentes in alia, & in claustro conuersantes.*

De Bracharenſi verò Metropolitana in eodem libro Eccleſie Portugalleniſis idem habetur inquit enim, dictum Episcopu ddiſſe redditus, & proventus totius Episcopatus, qui ante in communi cum canonicis reperiebantur, in tres partes, quarum duas Episcopo reſervavit, tertiam canonicis dimiſit, quemadmodum antea factum fuerat in Ecclesia Bracharenſi, quæ eſt mater Eccleſie Portugalleniſis. Porro in Dioceſi Bracharenſi erant tres Prioratus canonicorum regularium, quorum meminit Innocentius Tertius lib. 2. fol. 342. in epistola ad Priores Vimarſem de Coſta, & de ſancto Tornaco.

De Colimbriceniſi, quæ eſt in eadem provincia Bracharenſi, liber fundationis monaſterij S. Crucis Colimbriceniſis de beato Telloe eiusdẽ Eccleſie Archiepiscopo, & dicti monaſterij fundatore ſic habet: Hinc enim auſo à Virgine parva miſeſimo centeſimo trigefimo primo ſuſcitavit Deus virum quendam præclarum, vitæ ſanctiſſimæ, ac diviniſſimæ literarum gloriæ excellentem, qui ſanctiſſimũ regulariũ ordinis canonicis inſtitutum in Portugallia fundavit, cuius ſum exciſit, & in priſtinum ſtatum redegit: ſicut autem in nunquam ſatis laudatus Dominus Yeſu ampliffima huius ſedis Colimbriceniſis Archiepiscopus, ibid, canonice obſervantia regulariũ proſeſu obſervantiſſimus, ac illius, quæ dicitur ſancta Crucis Colimbriceniſis autor, & parens eſt.

De Vlyſſiponenſi, quæ nunc eſt Metropolitana, idẽ teſtatur Ioannes de Nigraualle in Catalogo Eccleſiarum regularium Hiſpanicarum: ſimiliter de Eccleſia Leirinenſi, quæ olim erat ſimplex collegiata, nunc verò erecta in cathedralẽ, & etiam ex regulari ſecularẽ effectum eiusdem Eccleſie vetera monumenta produunt euidenter, vt ex relatione ad me ex illis Regionibus tranſmiſſa à Reuerendiſſimo Generali Colimbriceniſi accepi.

II. Præter ſupradictas verò Eccleſias cathedrales, & alias, quæ ad meam notiſſimam non venerunt, alias plurimas collegiatas, & monaſteria canonicorum regularium in provincia Luſitana extiſſe, quorum nomina, quin etiam & veſtigia funditus perierunt, fidem facit liber vetuſtiſſus in Archivio S. Crucis Colimbriceniſis ſervatus, in quo ita legitur: Era 1394. (ſuis u annu à Chriſti natiuitate 1376. quo tempore in Italia propter bellũ, & ſibiſmata ordo canonicum maxima detrimenta accepit) tanta ſuis in Portugallia gentium ſtrages, cauſa magna ſterilitatis, & preſentium penuria, quæ ex tribus gentium partibus dũ priuauit, tam breui temporis intervallo, vt iam canonicis tot mortuorum cadauera minime capere paſſent: ſed tam in illis, quàm extra in antris, quæ ad hoc ſeruantur, quæſerunt, ſena, & quæ quæ poterant, ſepeliebantur, quod malum per totam Iberiã, & Galliciam curſauit: quo tempore Saraceni totam Beſiticam, omnia ſola aquande, inſeſſauerunt, Catholici multa mala inſeſſentes, & arcem Calpe expugnauerunt, & ob hanc ſtrages, & ſterilitates iſtorum tam

calamitoſerum tempus, multo monaſteria Ordinis canonicorum regularium extinguebantur, & quæ unum tantum reliquiſſi, & pene omnia Perocieniſis habitabantur, & monaſteria deſerta exciſerunt ſine habitatoribus, tunc Episcopi cum Eccleſiis recognouerunt, de prædictis monaſterijs Abbates Vicarias, & Curatos proſcriberunt: & poſtea multa liberũ in commendatam conuerſa, ſicut nunc, præ doler, ut ſemur. Hic ille. Ex quibus habes, vnde originẽ apud Iberos habuerit conſuetudo vocandi Abbates capita Eccleſiarum collegiarum ſecularium, ac etiam Parochos: quia ſcilicet illæ Eccleſie antea fuerunt Regulares, in quibus deficientibus ipſis regularibus, inſtituti fuerunt clerici ſeculares.

Porro quæ adhuc in eadem Provincia Luſitana ſuperſunt canonicorum monaſteria, hæc in duplici ſunt differentia. nam Aliqua canonice deſtituta, vel ex regularibus collegiis clericorum ſecularium ſunt effecta, vel commendata, vel ad alios Ordines regulares tranſlata, illi quæ vna, Aliqua verò ſunt in quibus canonicum inſtitutum nunc etiam per Dei gratiam viget, & floret. Quæ canonice regulariũ omnino deſtituta, vel facta ſunt ſecularia, vel ad alios Ordines tranſlata, hæc ſunt, quæ ex Catalogo ab eodem Reuerendiſſimo P. D. Antonio à Cruce Generali Colimbriceniſi ad me nuper tranſmiſſo accepi, quem iuxta titulum verbiſ hic reddendum iudicauit.

- 1. Primum monaſterium de Leca, eò quod iuxta ſtadium Leca ædificatum eſt. nunc Ordinis militaris S. Ioan. Ieroſolymitani.
- 2. Monasterium Aquarum ſanctarum eiusdẽ Ordinis Melitæ, ſive S. Ioannis Ieroſolymitani.
- 3. Monasterium collegiatum ſanctæ Maræ, vulgò Sedoſeita iuxta Portugallieſem ciuitatem. Habet Abbatem, & canonicos ſeculares.
- 4. Monasterium de Baucæ. ſuit comitatus Marialuz. nunc verò poſſidet illud Academia Colimbriceniſis.
- 5. Monasterium in ciuitate Leiriz, nunc Sedes Cathedralis canonicorum ſecularium, eſt membrum antiquæ congregationis ſanctæ Crucis Colimbricæ.
- 6. Monasterium ſanctæ Crucis de Cortes iuxta Auguſtobrigam, fertur tempore bellorum, quæ inter Luſitanos & Iberos olim fuerunt, deperditum. nunc verò eſt monialium.
- 7. Monasteriũ S. Martini de Mancella, nunc Prædicatorum Ord. S. Dominici.
- 8. Monasterium S. Andree de Anſede eiusdem inſtituti. habet Aſylum, & Iuſtaſitionem ciuilem.
- 9. Monasterium ſancti Ioannis Longuæ collium, quod poſſident nunc RR. Patres Societatis Ieſu.
- 10. Monasterium Domine noſtræ de Caquere. idem Ieſuitæ poſſide nt.
- 11. Monasterium S. Ioannis de Roij, quod incolunt Ieſuitæ.

12. Monasterium de Coſta iuxta municipiũ de Guimaraes, quod tenent fratres Eremitæ S. Hieronymi, & eſt nobiliſſimum, & magnis redditibus locuplet.

- 13. Monasterium S. Iacobi Dantas. nunc Abbatia ſecularis.
- 14. Monasterium de Freyno.
- 15. Monasterium de Nordeſo. nunc Abbatia ſecularis, & Camera Episcopi Portugalleniſis.
- 16. Monasterium de Baldeu, ſive Collis Dei. nunc commendatitium.
- 17. Monasterium de Biadẽ.
- 18. Monasterium ſancti Saluatoris de Balneo. olim nobiliſſimum, ex quo Magnus Alphonſus Henrici I. Luſitanorum Rex primos tres Priores monaſterij ſancti Vincentij Vlyſſiponenſis accepit. modo commendatum. Ordinis militaris CRISTI.
- 19. S. Saluatoris de Ribaz.
- 20. Monasterium de Barbaes Limig.
- 21. Monasterium de Requiam commendatitium.
- 22. Monasterium S. Marie de Rates. commendatitium.
- 23. Monasterium de Sauro in termino Municipij de Guimaraes.
- 24. Monasteriũ S. Chriſtophori de Maphoẽ, quod Rex D. Alphonſus Henricus multis redditibus ditauit, erat enim iam tunc temporis Oratorum clericorum.
- 25. Monasterium Cerredelli.
- 26. Monasterium S. Torcati.
- 27. Monasterium Villæ Couz.
- 28. Monasterium de Atracis.
- 29. Monasterium S. Andree de Tolloẽs.
- 30. Monasterium S. Petri de Ferreira.
- 31. Monasterium de Reſtorij de Ribadaue.
- 32. Monasterium S. Vincentij de Sernande. ſuntque Dioceſis, cuius etiam ſit mentio in libro taxarum Apoſtolicarum.
- 33. Monasterium S. Iacobi de Fonte Arcada commendatitium.
- 34. Monasterium de Lobao, nunc Eccleſia parochialis. Ad eẽ ex libro taxarum Apoſtolicarum.
- 35. S. Marie de Iſmagad Dioceſis Lucentis Præſentis Bracharenſis, quod puto eſſe commendatum. & Nota, quod aliud monaſterium eiusdem nominis ponitur in Dioceſi Laonenſi in eodem libro.

36. Cætera monaſteria, quæ nunc etiam inſtitutum canonicum retinent, omnia ad Illuſtriſſimum S. Crucis Colimbriceniſis congregationẽ ſpectant, quæ ſola in Regno Hiſpaniarum ex ordine canonicorum regularium inuenitur, in qua regularia inſtituta maximè vigent, de qua, quod ſuperius ex inſtituto dicendum ſit, ne ſuperfluo repetitione tempus, & paginas conſumeremus, hoc ſolum Catalogum monaſteriorum dictæ con-

12. Monasterium de Coita iuxta municipiũ de Guimarães, quod tenent fratres Eremitæ S. Hieronymi, & est nobilissimum, & magnis redditibus locuplet.

13. Monasterium S. Jacobi Dantas. nunc Abbatia secularis.

14. Monasterium de Freyno.

15. Monasterium de Nordelo. nunc Abbatia secularis, & Camera Episcopi Portugallensis.

16. Monasterium de Baldeu, siue Collis Dei. nunc commendatitium.

17. Monasterium de Biate.

18. Monasterium Sancti Saluatoris de Balneo. olim nobilissimum, ex quo Magnus Alphonsus Henricus Lusitanorum Rex primos tres Priores monasterij sancti Vincentij Vlyssipponensis accepit. modo commendatum. Ordinis militie.

189. CHRISTI.

19. S. Saluatoris de Ribas.

20. Monasterium de Barbaes Limig.

21. Monasterium de Requiam commendatitium.

22. Monasterium S. Mariz de Rates. commendatum.

23. Monasterium de Sauto in termino Municipij de Guimarães.

24. Monasterium S. Christophori de Maphoc, quod Rex D. Alphonsus Henricus multis redditibus ditauit, erat enim iam tunc temporis Orationum clericorum.

25. Monasterium Cerzedelli.

26. Monasterium S. Torcati.

27. Monasterium Villæ Couz.

28. Monasterium de Aires.

29. Monasterium S. Andreæ de Tolloes.

30. Monasterium S. Petri de Ferreira.

31. Monasterium de Resorija de Ribadaue.

32. Monasterium S. Vincentij de Bernande Lucanæ Diocesis, cuius etiam sit mentio in libro taxarum Apostolicarum.

33. Monasterium S. Jacobi de Fonte Arcada commendatitium.

34. Monasterium de Lobao, nunc Ecclesia parochialis. Adde ex libro taxarum Apostolicarum.

35. S. Mariz de Imsagd Diocesis Lucensis Primitiæ Bracharensis, quod puto esse commendatum. & Nota, quod aliud monasterium eiusdem nominis ponitur in Diocesi Laonensi in eodem libro.

IV. Cetera monasteria, quæ nunc etiam instituta canonicum retinent, omnia ad Illustrissimam S. Crucis Colimbricensis congregationem spectant, quæ sola in Regno Hispaniarum ex ordine Canonicorum regularium inuenitur, in qua regularia instituta maximè vigent, de qua, quod inferius ex instituto dicendum sit, ne superflua repetitione tempus, & paginas conteramus, hoc solum Catalogum monasteriorum diocesis con-

gregationis quàm breuissimè describemus, quæ imperentiarum obtinetnam ante reformationem alia plura obtinuisse ex illius monumentis antiquis non obscure indicatur. Habet congregatio S. Crucis Colimbricensis decem & nouem, eaq; præcipua monasteria, quorum

Primum, quod dignitate cæteris præstat, & est caput diocesis, in quo illius Prior, seu Abbas Generalis suam ordinariam residentiam habet, est Regium monasterium S. Crucis in Balneo Suburbano ciuitatis Colimbriz, ex donatione Alphonsi Lusitaniz primùm Ducis, deinde Regis, Ferdinandi Comitis, & Tarasie Reginae filij acceptum, à Sanctiss. viro Tellone Colimbricensis Ecclesie tunc regularis Archidiacono, & cæteris socijs anno 1131. fundatum, ex quibus vnus fuit sanctus Theotonius primus eiusdem monasterij Prior conuentualis, alter venerabilis Dominus Odoorius eiusdem monasterij Prior claustralis. Hoc monasterium maximis privilegijs Summorum Pontificum, & Regum Lusitaniz, & aliorum Principum munitum, prædijs, Villis, Castris cum Iurisdictione spiritali, & temporali ornatum, magnos viros sanctitate, & omnigena doctrina illustres protulit, & tanquam amoenissimum omnium virtutum viridarium semper floret: propter quæ apud omnes Lusitanos, & liberos in summa veneratione habetur.

2. Monasterium est S. Vincentij apud Vlyssiponam ab eodem Rege Alphonso Henrico ad plagam Orientalem diocesis ciuitatis anno 1148. Vlyssipona ab infidelibus erepta fundatum, tum ob hoc præcipuè, quod in eo B. Antonius Scraphici Ordinis illustrator, de Padua nuncupatus, ordinem canonicorum regularium S. Augustini professus, duobus annis sua sanctissima conuersatione illud decorauit.

3. Est collegium S. Augustini in ciuitate Colimbricensi nuper fundatū, videlicet anno 1593. siue potius ex ipso cœnobio S. Crucis, in quo prius fuerat erectum extra in opportuniorem locum translatum.

4. Vartum monasterium est S. Saluatoris de Ecclesiola nuncupatum, duabus leucis à Portugallensi ciuitate distans, anno 921. fundatum, cuius etiam in libro taxarum Apostolicarum mentio habetur.

5. Est monasterium S. Augustini antea S. Saluatoris vulgo de Serra in cacumine montis iuxta fluum Durium à Ioanne Tertio Portugalliz Rege edificatum.

6. Est S. Saluatoris de Moreja in Diocesi Portugallensi ante annos sexcentos fundatum, vt ex cartis donationum monasterij illius habetur.

7. Sanctiss. Dominæ nostræ de Nandino edificatum inter fluuios Durium, & Minium, & est vetustissimum, de cuius antiquitate constat ante annum 1177.

Y M.

Monasterium de Coita iuxta municipiũ de Guimarães, quod tenent fratres Eremitæ S. Hieronymi, & est nobilissimum, & magnis redditibus locuplet.

13. Monasterium S. Jacobi Dantas. nunc Abbatia secularis.

14. Monasterium de Freyno.

15. Monasterium de Nordelo. nunc Abbatia secularis, & Camera Episcopi Portugallensis.

16. Monasterium de Baldeu, siue Collis Dei. nunc commendatitium.

17. Monasterium de Biate.

18. Monasterium Sancti Saluatoris de Balneo. olim nobilissimum, ex quo Magnus Alphonsus Henricus Lusitanorum Rex primos tres Priores monasterij sancti Vincentij Vlyssipponensis accepit. modo commendatum. Ordinis militie.

189. CHRISTI.

19. S. Saluatoris de Ribas.

20. Monasterium de Barbaes Limig.

21. Monasterium de Requiam commendatitium.

22. Monasterium S. Mariz de Rates. commendatum.

23. Monasterium de Sauto in termino Municipij de Guimarães.

24. Monasterium S. Christophori de Maphoc, quod Rex D. Alphonsus Henricus multis redditibus ditauit, erat enim iam tunc temporis Orationum clericorum.

25. Monasterium Cerzedelli.

26. Monasterium S. Torcati.

27. Monasterium Villæ Couz.

28. Monasterium de Aires.

29. Monasterium S. Andreæ de Tolloes.

30. Monasterium S. Petri de Ferreira.

31. Monasterium de Resorija de Ribadaue.

32. Monasterium S. Vincentij de Bernande Lucanæ Diocesis, cuius etiam sit mentio in libro taxarum Apostolicarum.

33. Monasterium S. Jacobi de Fonte Arcada commendatitium.

34. Monasterium de Lobao, nunc Ecclesia parochialis. Adde ex libro taxarum Apostolicarum.

35. S. Mariz de Imsagd Diocesis Lucensis Primitiæ Bracharensis, quod puto esse commendatum. & Nota, quod aliud monasterium eiusdem nominis ponitur in Diocesi Laonensi in eodem libro.

IV. Cetera monasteria, quæ nunc etiam instituta canonicum retinent, omnia ad Illustrissimam S. Crucis Colimbricensis congregationem spectant, quæ sola in Regno Hispaniarum ex ordine Canonicorum regularium inuenitur, in qua regularia instituta maximè vigent, de qua, quod inferius ex instituto dicendum sit, ne superflua repetitione tempus, & paginas conteramus, hoc solum Catalogum monasteriorum diocesis con-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

8. Est sanctissime Matre de Rehoris propè fluvium Limiam, & oppidum, quod Pons Limie dicitur. Extant carte donationis eidè facte anno 1124.

9. Sancti Georgij propè civitatem Colimbriciam iuxta flumen Mundan à quodam Comite Colimbricenti ex voto fundatū, & abundantissimis redditibus dotatum. huius monasterij in libro taxarum Apostolicarum mentio habetur, & est taxatum in ducatis octingentis: quod illius opulentiā monstrat.

10. S. Petri de Floques propè municipium de Arganil Colimbricenti Diocesis.

11. Est S. Petri de Paderne iuxta fluvium Minium, quod de anno 1141. videtur fuisse monialū; postea de anno 1231. Regularium canonicorum erat.

12. Sancte Marie de Molia in Diocesi Bracharensi apud municipium, quod dicitur Barca. extant monumenta illius antiquitatis de anno 1141.

13. Monasteriū sancti Simeonis de Iunqueira. sunt instrumenta permutationum, quæ illius antiquitatem ante annum Christi 1096. demonstrant.

14. Monasterium S. Stephani de Villella in Diocesi Portugallensi vetustissimum.

15. Villa Bonæ Episcopi nuncupatū inter Lamicam, & Durium fluvios fundatum anno 990. à Domino Monione Viegas, & Domino Sefnando Episcopo Portugallensi.

16. Sancti Martini de Cramos situm in Diocesi Bracharensi, in quo anno 1123. Prioratū gerebat Gundifalvus Menendi, ex quo illius antiquitas probatur.

17. Est monasterium S. Michaelis de Villarinho inter Durium, & Minium in Diocesi Bracharensi circa annum 1074. fundatum ex quadam carta donationis.

18. Sancte Marie de Oliveira, quod fundavit Dominus Sefnandus de Hueris anno Domini nostri 1033.

19. Est monasterium sancti Martini propè castrum de Anobrega in Diocesi Bracharensi inter Durium, & Minium situatum, quod fundatum fuit era 1174. id est anno Dñi nostri Iesu Christi 1136. ex inscriptione in porticu illius Ecclesie servata.

Hæc omnia ex Catalogo monasteriorū dicte congregationis à Reverendis, P. D. Antonio à Cruce Generali ad me Romam transmissa per summam sunt accepta, de quibus in eadem congregatione fusius dicemus.

VL. Verunt etiam in eodem Regno Lusitanie vetustissima collegia sacrarum Virginū canonissarum, ac in primis in fundatione monasterij sancte Crucis Colimbricenti constructum fuit claustrum separatim illustribus, & nobilibus sceminis, quæ contemptis mundi illecebris Deo

sub D. Augustini regula scriptas dicebat, sub obedientia Priorum dicte monasterij, quas Dominæ vocabat, ut patet ex schedula professionis Dominæ Monie, quæ talis est: Ego *Monia Martis filia tenens Deum, & vltimi diei iudicij, crada mecum Deo, & Colimbricenti monasterio sancte Crucis, ac nobis quoque Domino I. beato monasterio monasterij trari, & ceteris canonicis ibidem in perpetuum communitatis: & offero ibi villam nominis almajam meam gram iuxta fluvium Mandu sitam, pro qua ego dicitur aliam villam, quæ dicitur Terrofo iuxta Durium, &c. Itemque in veteri libro, quo mortuorum nomina notari solebant, inuenitur Regina Domna Maphalda sancte Crucis Canonica sic notatur: *Obijt Domna Maphalda iuxta regna Portugallie Comitum Domini Alphonsi Primi Portugallie Regis, & Canonica sancte Crucis, nati Decembri, & filia quædam Regis, nomine Domna Constantia similiter reperitur Canonica. Permutauerunt autem dicte Canonice in eodem monasterio, vsq; ad secundam reformationem factam auctoritate Apostolica, instante Ioanne III. Rege Portugallie, quo tempore ille viuendi modum dictarum Canonissarum fuit abrogatus. Est in sacello Reliquiarum eiusdem monasterij quædam capsula, in qua ossa vnius ex dictis canonissis seruatur, quæ tum ab antiquis, tum etiam recentioribus in veneratione habetur: licet non de miraculis, sed de monumento solum constat. Erat enim in sacello T E S V intra claustrum eiusdem monasterij Saluatoris Crucifixi Imago vetustissima, quæ vnam dictarum canonissarum alloquitur fuisse, & super petitione iniusta responsisse, nesciens quid petatis, vetus est loci traditio, quæ ob illius vetustatem penè cõsumpta sublata, altera ei similis ob deuotionem, & facti memoriam in eum loci est suffecta, illa vetusta in loco decenti seruata. Præter quas canonicas duo adhuc canonissarum monasteria vetustissima superiunt, quorum prima fundatio vix inueniri potest, quorum altera, quod media leuca ab Vlysiptona distat, Chelias vocatur, redditibus, & canonissarum numero abundans. Virginum Vestalium eum locum primus extitisse, quorundam est sententia, ex quibusdam literis super ædiculæ aditum calatis habitis, in quo inter Vestales olim Achillem se abscondidisse, ne ad bellum Troianum iret, ibique ab Vlyse iuentum, ac ob eam causam nomen Chelias ab Achille eidem loco inditum; Hylhorici quædam commiscuntur, apud quos fit fides. Aherum vero etiam nobilissimum, & vetustissimum inter muros Colimbricenti positum sancte Anne dicitur. Verum istud recens renouatum alium nomen accepit.**

Tandem in eodem Regno Lusitanie est indigne monasterium canonicorum regularem I. Augustini regulam profertentium ordinis melioris S. Jacobi de Spata, ac eiusdem Ordinis in Lusitania Metropolis, qui ordo habet etiam monasteria

tertium. *tertium canonicorum ipsorum in possessione quodammodo Dominæ ex illiusmodi familibus procrete adiuuantur. Hæc duo monasteria Ios III. Portugallie Rex congregationi Colimbricenti per Sylem Apostolicam vni procurauerat. verū quod ex hæc vni subdito, licet vnionis iam expectatio effectum sortiri non sunt.*

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

De Propagatione, Ecclesie, & monasterijs, Canonicorū Regularium in Prouincijs Gallicanis.

Vis ordinem canonicorum regularium per B. Augustinum reformatum primus in prouincijs Galliarum inuenit, quoniam certè accerere, & vt aiunt, digito monstrare nõ valeam, duo tamen vni, quorum alterum probabile admodum videtur, alterum autem omnino certum, & constans, quod in hac re probabile, & tere certū videtur, est reformationem clericorum à Beato Augustino in Ecclesia Hippocensi inchoatam, ipso adhuc in humanis agente, vel ab eius discipulis vel ab exteris, quibus cū Augustino consuetudo familiaris, cuius inuenerunt solutionem gratissimarū questionum ad B. & reingentem spectantiū intercedebat, quippe qui ad illum tanquam ad diuinum oraculum in causis grauissimis ex omnibus mundi partibus accurrerant, in alijs quoque prouincijs, præsertim Hispaniarum, & Galliarum fuisse propagatam. Suadet enim hoc in prima necessitudine sacculi morum virorum Hilarij, & Profperi cū ipso Beato Augustino, quorum primus sic illius nomen, & alumnus, & cum fratre, & fratria eidem Augustino valde familiarum fuisse indicat in epistola ad ipsum D. Augustinum, quæ præmittitur libro Dni Augustini de Prædicatione sanctorum: iter verò licet facie incognitus, tamen per literas Augustino ipsi notissimus, stylus doctrinæ super omnes alios acerrimus propagator extitit, vt omnibus patet. Sudent etiam commercia quotidiana, quæ inter Afras præsertim Hippocenses, & Tunctanos & Gallos Narbonenses, tempore Augustini intercedebant. Nam, & Leporius ex Gallijs discedens, Vicer in Africa Episcopus fuit ordinatus, cui in Pelagianismo ipso, vt ad sanam fidem reuertentur, cum B. Augustinus, tum in primis Massiliensis operam dederunt, quæ admodum apud Cassianum in libro de incarnatione, Genadii, & alij in vltore habet. Sed quod maxime hanc

CAPVT TRIGESIMVM TERTIVM.

De Propagatione, Ecclesys, & monasterijs, Canonicoꝝ Regularium in Prouincijs Galliarum.

Vis ordinem canonicorū regularium per B. Augustinum reformatum. primus in prouincijs Galliarum inuenerit, quanquā certū decernere, & vt aiunt, digito monstrare nō ualeam, duo tamen sunt, quorum alterum probabile admodum uidetur, alterum autem omnino certum, & constans, quod in hac re probabile, & tunc certū uidetur, est reformationem clericorū a Beato Augustino in Ecclesia Hipponensi inchoatam ipso adhuc in huiusmodi agente, vel ab eius discipulis, vel ab exterranis, quibus cū Augustino conuersatio familiaris, cuius inuenerunt solutionum grauissimarū questionum ad fidem & religionem spectantiū intercedebat, quippe qui ad illam tanquam ad diuinum oraculū in causis grauissimis ex omnibus mundi partibus accurrerant, in alijs quoque prouincijs, praesertim Hispaniarum, & Galliarum fuisse propagatam. Suadet enim hoc in primis necessitudo sanctissimorum uirorum Hilarij, & Prosperij cū ipso Beato Augustino, quorum primus se illum suum, & alumnū, & cum fratre, & fratri eadem Augustino valde familiarē fuisse indicat in epistola ad ipsum D. Augustinum, quae praemittitur libro Dni Augustini de Praedestinatione sanctorum: alter uero licet facie incognitus, tamen per literas Augustino ipsi notissimus, ut illius doctrinā super omnes alios acerrimō propugnator extitit, ut omnibus patet. Sola uero etiam commune ratio quotidiana, quae inter Afros praesertim Hipponenses, & Tunicanos, & Gallos Narbonenses, tempore Augustini intercedebat. Nam, & Leporius ex Gallijs discedens, ut in Africa Episcopus fuit ordinatus, cui in Pelagianismo lapsus, ut ad sanam fidem reuertetur, tum B. Augustinus, tum in primis Massiliensis operam dederunt, quae admodum apud Callianum in libro de Incarnatione, Gennadiū, & alij uelare licet. Sed quod maxime han-

tenentia hinc, ipso Augustino adhuc superstitē illius libri praemantibus Gallorum iam plures habebantur, quorum causa Pelagiani, & Semipelagiani magnos tumultus excitabant, pro quibus sedandis, & Catholica B. Augustini doctrina defendenda, strenuē iidem Hilarius, & Prosper decertauerunt. quis autē credat, Episcopos, & Presbyteros Galliarum, qui pro fide Catholica tuenda, & explicanda B. Augustini libros tanta diligentia exquirebant, ad compositionem, & clerici reformationem, non etiam illius uita institutum, & regulam pro reformatione clericorum editam ad se deferri, & in suis Ecclesijs plantari, & propagari studuisse? Certē Beatus Prosper Augustiniani instituti emulatorem strenuum se ostendit in omnibus libris de Vita contemplatiua, in quibus quae Augusti de communi uita clericorum tribus sermonibus scripta reliquit, idem Prosper totidem serē uerbis pro reformatione clericorum Gallicanā Ecclesiam notauit.

II. Quid uero in hac re omnino certum est, & in dubium reuocari nequit, est canonicorum regularium institutum sub ipsa tempora D. Augustini non solum in Gallias inuectum, uerum etiam per multas Ecclesias Galliarum ampliatum. Nam in Concilio Arelateni III. quod anno Domini 450. uel circa fuit celebratum sub Leone II. editus est hic canon: *Prouidendum necesse est utique Episcopo, qualiter canonici uiuere debeant, nec non & Monachi secundum ordinem canonicum, uel regularium uiuere studeant, ut ait apostolus, unusquisque in qua uocatione uocatus est in ipsa permaneat.* Qui canon repetitur in Concilio Quarto Arelateni sub formalibus uerbis, cap. 6. & in Concilio Secundo Turonensi sub Pelagio I. celebrato cap. 20. nominantur canonici, & ne quis dicat, illos fuisse canonicos seculares, legat Concilium quartum Arelatenē cap. 8. ubi statuit, ut in monasterijs canonicorum, uel monachorum, uel puellarum nō amplius suscipiantur, quam ratio permittit, & in eodem monasterio absque necessitatum rerum penuria degere possint. Legat etiam Concilium Tertium Turonense anno 813. celebratum cap. 24. statutus, ut canonici, & clerici ciuitatum, qui in Episcopis conuerfiantur, in claustris habitantes omnes simul in uno dormitorio dormiant, simulque in uno reficiantur refectorio, &c. cap. sequenti ubi statuit: *Simili modo Abbatēs Monasteriorum, in quibus canonica uita antiquitus fuit, uel nūc uidetur esse, solliciti sūt prouideant canonicos, ut habitent claustra, & dormitoria, in quibus simul dormiant, simulque reficiantur, horum canonici cassidati, &c.* Hi enim canones euidenter probant, nomen canonicorum de antiquo tempore ante annum octingentesimum, non nisi ad designandos clericos regulariter in claustris & monasterijs, communiterque uiuentes usurpatum, omnesque clericos canonicos nuncupatos regulares fuisse, ut uel ipsum nomen canonici absque alia probatione ostendit, quod etiā eleganter Renatus Chop-

pinus

DVM.
placitabit,
aliter, quasi
a professione
D.
Alonia Martij
indij, trais
io fanda
sem manij
in perperam
Almij
sitam, pro
saxa
mortuorum
atur Regna
Canonica sic
Regna
Primo Portuga
ista, hinc
omine Doren
Canonica, P
e in eodem
reformatioe
loanne III.
ille uiuend
abrogans.
monasterij
ctis canonici
um etiam
r: licet non
m confect.
strum eisdem
magis ut
um alioqu
reponatit,
traditio,
substantia
monia in
loco decem
ad huc
per sunt,
postell,
spena dista,
onillarum
eum locum
sententia,
aditum
Achillei
usam uocata
ium)
quos fit
& uetustissim
ditum sancti
renouarum

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN